Llebretó

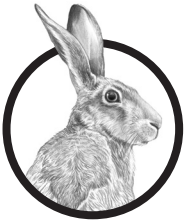

Chloe Dalton és escriptora, assessora política i experta en política exterior. Ha treballat durant més d'una dècada per al Parlament del Regne Unit i per al Ministeri d'Afers Exteriors del Regne Unit, així com d'assessora per a personalitats de renom. El seu primer llibre, *Llebretó*, ha estat un èxit de vendes rotund, ha guanyat el Premi Wainwright 2025 i ha estat considerat llibre de l'any pel Festival Hay, *The Sunday Times*, *The Times*, *Financial Times* i *The Spectator*, entre d'altres. En l'actualitat viu a cavall de la ciutat de Londres i el camp anglès.

Ricard Gil va néixer a Barcelona i té una dilatada trajectòria com a traductor de l'anglès al català i al castellà de nombroses novel·les, assajos periodístics, literatura juvenil i biografies. Ha traduït autors com Patrick Radden Keefe, Eve Fairbanks, Abdulrazak Gurnah, Donald E. Westlake, David Walliams, Victor Bockris o Patti Smith. És autor de les cròniques musicals *Bola y cadena* (Milenio, 2003) i *Qui toca aquesta nit?* (Rosa dels Vents, 2023), així com de la novel·la *Enhorabona pel programa* (66 RPM Edicions, 2018). En la seva faceta com a músic de rock, ha publicat una vintena de discos, la majoria amb el grup que va fundar a l'adolescència, Brighton 64.

The Times* — «Llebretó* és una història d'esperança, explicada a través del vincle insòlit i perdurable entre un ésser humà i un animal salvatge. Una carta d'amor al món natural.»

Tracy Chevalier — «Els millors llibres et fan replantejar la manera com et relaciones amb el món. Aquest n'és un. D'una plàcida profunditat i molt ben escrit, s'ha guanyat un racó al meu cor.»

***The Boston Globe* —** «Dalton descobreix, i crea, un altre tipus d'univers literari en què l'escriptora observa l'animal (i s'observa a ella mateixa) i l'amor plàcid però profund que creix entre ells.»

Sigrid Nunez — «En una època convulsa, potser el millor regal que Dalton rep de la llebre és la sensació de pau que li transmet. La lectura d'aquest llibre ha tingut un efecte molt similar en mi.»

***The Wall Street Journal* — «**Una de les grans meravelles del llibre, exquisidament il·lustrat per Denise Nestor, és la manera com Dalton descriu l'aparença, els moviments i el comportament del llebretó mentre creix […]. L'autora ens ha regalat un retrat tant efímer com real.»

Elif Shafak — «Una meditació fascinant sobre la natura, l'amistat, la renovació i l'amor. Ens ajuda a parar atenció al món que ens envolta i, si ho fem, a redescobrir-nos a nosaltres mateixos.»

NPR — «A mig camí d'un diari, d'una història natural i d'una guia de camp, aquest llibre és també el viatge èpic d'un heroi: un d'aquells en què surts un dia qualsevol i topes amb alguna cosa que et canvia per sempre.»

Rebecca Solnit — «Una meravella.»

Matt Haig — «Un llibre bellíssim que ens fa reflexionar profundament sobre com sovint ens desconnectem del món natural que ens envolta. Chloe Dalton és una guia tendra, curiosa, sàvia i estimulant, que ens reconnecta amb la naturalesa que com a humans, temps enrere, coneixíem tan bé. El recomanaré a tothom.»

Elle — «[Dalton] ens ofereix un regal refrescant: una mostra de fragilitat, elegància i confiança en un món embriagat de corrupció i presses. Si necessiteu respirar fondo urgentment, aquest és el primer llibre que us recomano.»

Chloe Dalton

Llebretó

La commovedora història real d'una amistat insòlita

Traducció de l'anglès de Ricard Gil

ASTROLABI, 22

EDICIONS DEL PERISCOPI

Títol original: *Raising hare. A Memoir*
© Chloe Dalton, 2025

Primera edició: maig del 2026

© de la traducció: Ricard Gil, 2026
© de la il·lustració de la coberta: Denise Nestor
Adaptació de la coberta de l'edició anglesa per Tono Cristòfol / Periscopi
© del disseny de la coberta anglesa: Gill Heeley / Canongate
© de la fotografia de l'autora: Fisher Studios
© de les il·lustracions de les pàgines interiors: Denise Nestor
© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SL, 2026

Publicat per Edicions del Periscopi SL
info@periscopi.cat | Web: www.periscopi.cat
Facebook: www.facebook.com/Periscopi
X: x.com/Ed_Periscopi | Instagram: @edicions_del_periscopi

Impressió: Romanyà Valls, Capellades

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel, Andrea Rovira i Marta Rubirola
Maquetació: Tono Cristòfol
Correcció: Miquel Saumell Santaeugènia, Òscar Lozano i Núria Saurina Eudaldo
Disseny de la col·lecció i interiors: Tono Cristòfol

Dipòsit legal: B 9046-2026
ISBN: 979-13-87726-39-3

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper òfset cru de noranta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro.

MIXT
Paper
FSC® C184949

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

SUMARI

Pròleg 17

PRIMERA PART **21**
1. Un llebretó d'hivern 23
2. Lligams 37
3. El primer mes: llebre petita 55
4. Sense nom 67
5. Dies de maig: la llebre bruixa 79
6. Independència 91
7. Quatre mesos: espai vital 105
8. Agost: peus lleugers 121

SEGONA PART **135**
9. De llebretó a llebre 137
10. Confiança total 153
11. Dos anys: meravella 165
12. Les llebres 177
13. De cop i volta 191
14. Sang a la collita 201
15. Camins secrets 215

Postfaci 231

BIBLIOGRAFIA ESSENCIAL 245
NOTA BIBLIOGRÀFICA 250
AGRAÏMENTS 251

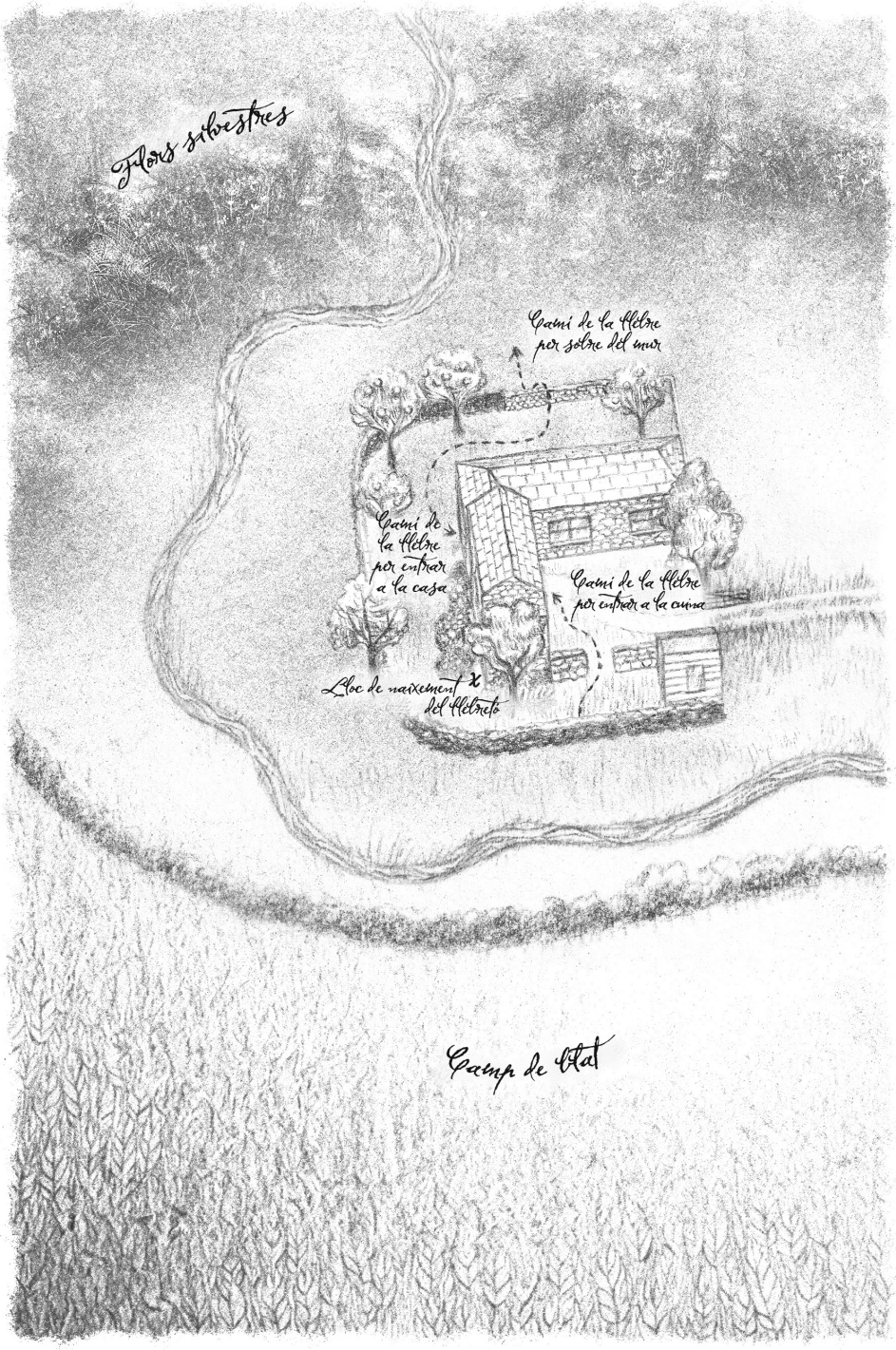
Flors silvestres
Camí de la Helbre per sobre del mur
Camí de la Helbre per entrar a la casa
Camí de la Helbre per entrar a la cuina
Lloc de naixement del Helbreté
Camp de blat

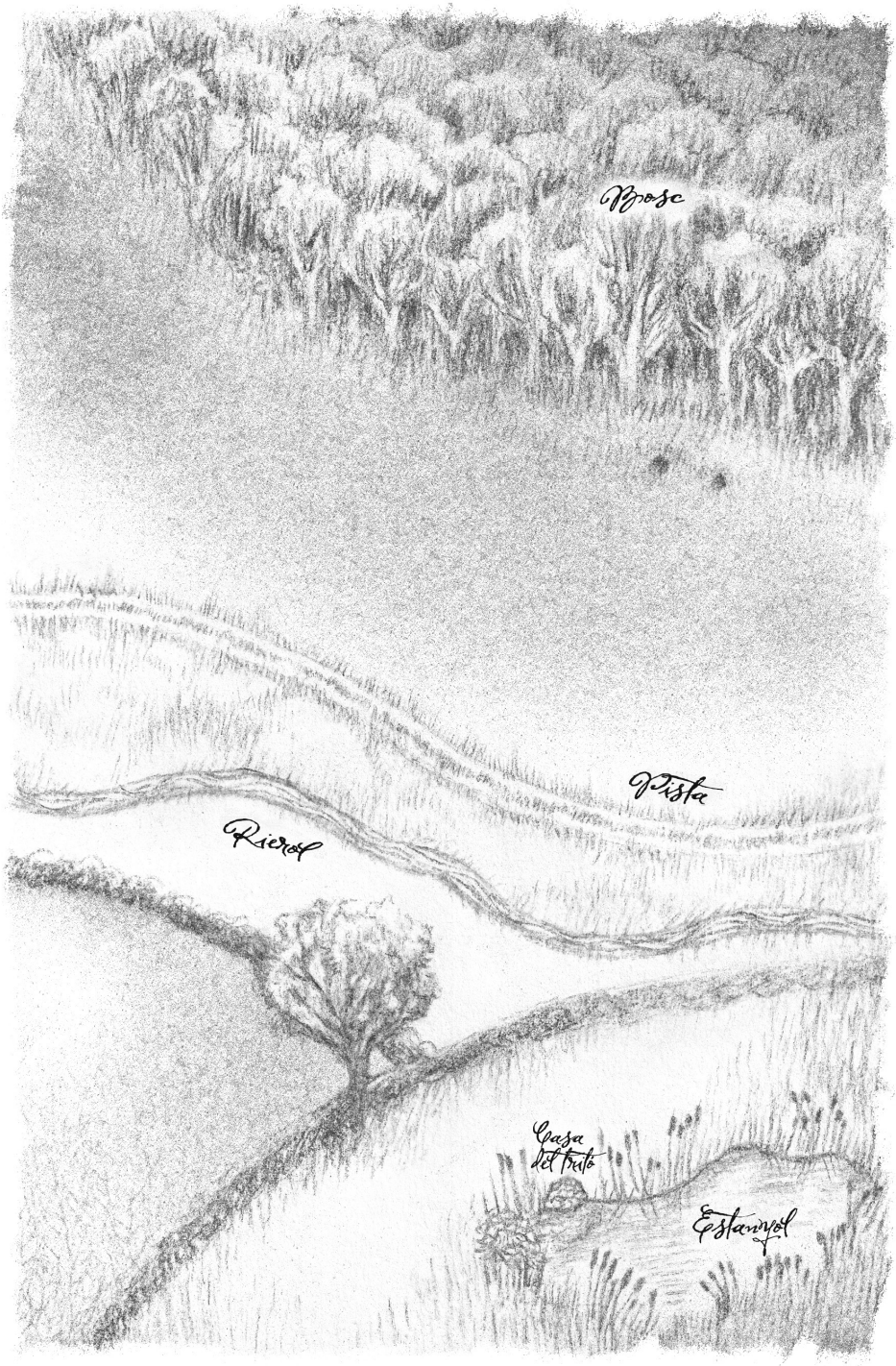
Bosc
Pista
Riera
Casa del Pula
Estanyol

Per a la meva família i els meus amics

«Entre les llebres, algunes corren més ràpid i són més fortes que les altres, com passa amb els homes i altres animals.»

Eduard de Norich, *The master of game* ('El llibre de la caça'), 1406

«D'ombra i de sol, així estan fetes també les nostres vides; però penseu com de gran és el sol, i que petita que és l'ombra.»

Inscripció en un rellotge de sol

Pròleg

El gener va ser glacial. La temperatura baixava sovint fins als cinc graus sota zero. Va començar a nevar el primer dia de l'any i gairebé no va parar fins a mitjans de febrer, en què un breu desgel va deixar al descobert les campanetes que s'obrien pas entre l'herba xopa. Al cap d'uns dies ja tornaven a estar encatifades de neu. Els arbres estaven tot blancs, gebrats, dels flocs de neu arrossegats pel vent, i unes teranyines cobertes de gel penjaven de les bardisses com figures glaçades del joc del cordillet. Un xoriguer solitari havia fet el niu a la tanca del jardí, espectral en la llum esmorteïda. Guineus magres rondaven pel jardí, sotjant les rases i el sotabosc, amb l'atreviment aguditzat per la fam. Un plomissol agrumollat i sangonós era tot el que quedava d'un tudó gros, com si algú hagués abocat un sac ple de plomes a terra. Faisans desconcertats travessaven

els camps, amb les cues pesants, recobertes de neu, avançant a pas lent pel terreny glaçat; les seves petjades, amb una forma de fletxa perfecta, «per aquí, per aquí», s'allunyaven en la distància fins a desaparèixer.

Al llarg d'aquelles setmanes glaçades, una llebre saltironava pels camps, amb els moviments alentits per la nova vida que creixia dins seu. Quan el sol baix de l'hivern s'arrapava a l'horitzó, ella s'arraulia arran de terra, cercant qualsevol recer, refugiant-se del vent gèlid i de l'esguard voraç dels depredadors. A la nit, gratava la neu amb les potes del davant per desenterrar brins d'herba entre els rostolls de blat de moro, o rosegava l'escorça pelada de les bardisses, fonts d'energia escasses per foragitar el fred i sostenir la cria encara no nascuda durant els quaranta-dos dies i quaranta-dues nits de l'embaràs d'una llebre.

Una nit de febrer, la llebre va fer un niu en un sortint d'herba alta al límit d'un camp. Allà, sota la llum de la lluna, va parir sense fer soroll un llebretó fosc com la nit, tret d'una taca blanca al front en forma d'estrella. El va llepar fins a deixar-lo ben net i el va alletar, protegint-lo amb el cos fins que la cria va començar a fer servir les extremitats, i tot seguit el va empènyer amb el musell, amb neguit, per treure'l del lloc on havia nascut i portar-lo a un nou amagatall enmig d'una mata frondosa d'herba en repòs vegetatiu, que formava un refugi acollidor al voltant del petit llebretó.

Després d'haver-lo amagat tan bé com va saber, la mare llebre va refer els seus passos, fent servir les puntes de les potes per eliminar el rastre que havia deixat, afanyant-se per avançar-se a l'alba que començava a clarejar a l'horitzó. Es movia amb passos àgils i elegants, com si volgués evitar aixafar ni un

sol bri d'herba. Quan va haver acabat, es va allunyar d'un salt impulsada per les fortes potes posteriors, tot posant distància entre ella i la seva cria. Sense lloriguera on amagar-la, el millor que podia fer era deixar-la allà i intentar despistar els depredadors fins que vespregés; aleshores podria tornar-hi aprofitant la foscor.

En les hores següents, el rigor de l'hivern va anar afluixant. El terreny entollat borbollava amb el desgel. Els humans tornaven a sortir de bon grat a l'aire lliure. El petit llebretó amb l'estrella blanca al cap s'arraulia en el seu niu d'herba, encongint-se contra el terra i escoltant amb atenció el so de les veus llunyanes que viatjaven amb el vent, cada vegada més a prop, i també una altra cosa: el clapoteig de les potes, la respiració accelerada i l'olor de mesc d'un gos que s'acostava, corrent cap a l'amagatall del llebretó i esquinçant l'aire amb un lladruc esgarrifós i exultant.

PRIMERA PART

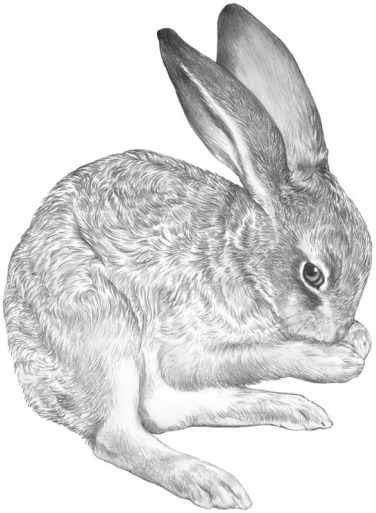

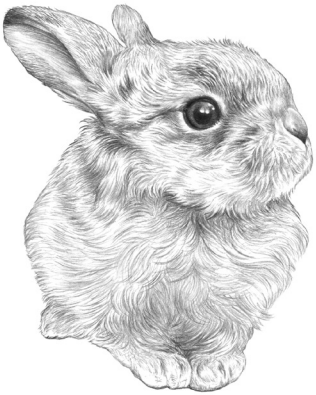

1. Un llebretó d'hivern

«Els siberians bategen les llebres d'acord amb l'època en què neixen: *nastovik* (nascuda al març, quan la neu s'endureix), *letnik* (nascuda a l'estiu), *listopadnik* (nascuda a la tardor, quan cauen les fulles dels arbres).»

A. A. Txerkàssov, *Zapiski okhótnika vostótxnoi Sibiri* ('Apunts d'un caçador de la Sibèria oriental'), 1865

Quan era a la porta del darrere, preparant-me per a una caminada llarga, vaig sentir un gos que bordava, seguit pels crits d'un home. Vaig entaforar els peus a les botes i vaig travessar la grava fins a la portella de fusta, per esbrinar la causa de l'enrenou. No hi havia cap raó perquè hi hagués un gos a prop.

El graner on jo vivia s'alçava solitari en una àmplia extensió de terres de conreu, dividida en quarts per rierols i bardisses, amb rodals de bosc escampats. M'havia criat sentint històries sobre caçadors furtius que tallaven cadenats i forçaven portes per irrompre en camps i boscos propietat dels grangers, seguint el rastre de cérvols i conills o deixant anar els gossos perquè perseguissin llebres. D'altra banda, també era sabut que alguns quissos s'escapaven dels seus amos mentre passejaven pels camins, darrere d'un conill o simplement atrets pels espais oberts, esbarriant ovelles o destorbant els ocells nidificants. L'any anterior, un gos enfervorit, panteixant després de la persecució, va saltar el mur del meu jardí, envestint el no-res i serrant l'aire amb la cua de manera juganera, i després va saltironejar per aquí i per allà i se'n va anar tal com havia vingut. Però aquests incidents eren poc freqüents, i jo tenia curiositat per saber què estava passant.

Em vaig recolzar sobre la tanca i vaig escrutar el camp, que s'enfilava amb un pendent suau cap a l'horitzó i tot seguit baixava de cop fins a desaparèixer de la vista. El cel era d'un gris plúmbic. Vaig recórrer les bardisses amb la mirada, les extensions de rostolls pelats, les clapes de neu que encara resistien, fonent-se lentament, i la silueta fosca del bosc més proper. El gos que feia de les seves ja no es veia. El vent em tallava les galtes amb un fred ben viu. M'arrabassava el baf blanc de l'alè. Vaig remenar-me les butxaques buscant els guants, em vaig ajustar l'abric i vaig sortir a caminar.

El sender que vaig agafar era una pista curta, sense pavimentar, que resseguia el límit d'un camp de blat de moro i desembocava en un caminet rural flanquejat per barders alts plens a vessar de baies i de mores. La pista, formada per dues

franges de terra compacta i prou sòlida perquè hi passés un cotxe, estava farcida de sots i bassals. Vaig arribar al cim de la línia de l'horitzó, immersa en els meus pensaments, i quan començava a baixar el pendent lleuger cap al camí, una criatureta que em mirava des de la franja d'herba que recorria la part central de la pista em va frenar. Em vaig aturar en sec. «Llebretó.» La paraula em va venir al cap, tot i que no havia vist mai una cria de llebre.

L'animal, que no era més llarg que l'ample del meu palmell, estava ajagut sobre la panxa amb els ulls oberts i les orelles, curtes i sedoses, enganxades al llom. El pelatge, d'un castany fosc, era gruixut i a capes, i creixia en rínxols delicats al llarg de l'espinada. Els pèls de protecció, llargs i clars, i els bigotis li sobresortien del cos i brillaven a la llum del sol feble, creant una aurèola de llum al voltant de les anques i del nas. Emmarcat per la terra pelada i l'herba seca, costava de distingir on s'acabava el pelatge i on començava el sòl. L'animaló es fonia a la perfecció amb el paisatge inert de l'hivern i, si no hagués estat perquè els costats se li movien ràpidament, l'hauria confós amb una pedra. Mantenia les potes del davant, vorejades de pèl de color d'os, premudes entre si, ben juntes, i encavalcades una damunt de l'altra, com si volgués estar còmode. Els ulls, negres com el carbó, estaven encerclats per una franja espessa i desigual de pèl de color crema. Ben amunt del front hi tenia una taca blanca i definida que destacava com una petita gota de pintura. No es va bellugar quan vaig entrar en el seu camp de visió, sinó que va continuar observant amb atenció el terreny que tenia al davant, immòbil. «Llebretó.»

Les boques obertes de caus de conill a sota d'arbres i tossals, i el llampegueig de les boles de cotó de les cues blanques

dels seus habitants, van ser una escena habitual en la meva infantesa. Les llebres, en canvi, eren poc freqüents i sigil·loses, i només les entreveies de lluny, escapolint-se. Trobar un llebretó ajagut al descobert (o el simple fet de veure'l) era molt sorprenent. L'explicació més plausible d'aquesta posició tan desprotegida era que el gos que havia sentit abans el devia haver encalçat, o potser l'havia enxampat i després l'havia deixat anar, de manera que l'animaló havia acabat perdut enmig de la pista.

Vaig considerar les opcions que tenia. Podia deixar el llebretó allà on era, esperant que es posés a recer i la mare el recuperés abans que el descobrís algun depredador o acabés aixafat per les rodes d'algun cotxe. Podia agafar-lo i amagar-lo entre l'herba alta, amb el risc (vaig pensar) que la mare no aconseguís trobar-lo, perquè potser l'havien arrossegat o l'havien perseguit a una certa distància del seu amagatall original, o que la mare el rebutgés.

De petita m'encantava la temporada de parts de les ovelles, i passava molta estona en una granja veïna. Havia vist la manera com l'ovella mare, o pècora, era capaç de distingir les seves cries entre un mar d'ovelles només per l'olor. Qualsevol altre anyell que s'hi acostés, o que intentés beure la seva llet, era rebutjat amb fermesa. Recordava haver vist un granger que convencia una ovella a qui se li havia mort el fill perquè alletés un anyell orfe d'una altra mare, tot embolicant-lo en el pellam escorxat de l'anyell mort. Només quan l'olor de l'orfe s'assemblava prou a la de l'anyell que havia perdut, la mare adoptiva acceptava criar-lo. Traspassar al llebretó la meva flaire aliena amb la simple acció d'agafar-lo (encara que fos només per moure'l uns metres) podia equivaler a matar-lo amb un acte de bondat.